

Jacob Mchangama vs. Trine Pertou Mach:

For mange menneskerettigheder

IDEOLOGISK DUEL #3. Mchangama skriver: "I FN-regi er de konkrete menneskerettigheder blevet forladt til fordel for et aldeles abstrakt og uforankret rettighedsbegreb. Ved at introducere såkaldt socio-økonomiske rettigheder (til sundhed, en stigende levestandard, bolig m.v.), er fokus ikke længere udelukkende på at forsvare borgernes frihedssfære mod vilkårlige indgreb, men indeholder også en opskrift på, hvorledes samfundet skal indrettes. Dette på trods af, at historien gang på gang har vist, at det er umuligt at bibeholde et frit samfund, såfremt staten skal være ansvarlig for stort set alle aspekter af borgernes liv."

Mach er uddannet cand.scient.pol. og programmedarbejder i Mellemøstafdelingen hos Folkekirkens Nødhjælp, aktiv i SF og i Udfordring Europa. Mchangama er jurist, ekstern lektor i menneskerettigheder og en af bagmændene bag det liberale webradioprogram Djævelens Advokat. En forkortet version af artiklen bringes i dag (27/3 2007) i Berlingske Tidende.

For mange menneskerettigheder.

Jacob Mchangama skriver: Når det internationale samfunds aktører - det være sig stater, organisationer eller NGO'er - udtaler sig, er der ofte en henvisning til menneskerettighederne. Men menneskerettighedernes prominente rolle i disse aktørers retorik dækker over, at menneskerettighedsbegrebet siden det opstod er undergået fundamentale ændringer. Menneskerettighederne trækker på en arv, der kan spores tilbage til det gamle Grækenland og Rom, ligesom de også rummer elementer af katolsk naturretighedstænkning. I deres nuværende juridiske form trækker de særligt på oplysningstidens konstitutionalisme, som vi kender det fra den amerikanske uafhængighedserklæring fra 1776 og den (første) franske menneskerettighedserklæring fra 1789. Men allerede i det gamle Grækenland opstod tanken om individet mod statens vilkårlige indgreb, således, at hvert menneske nyder en frihedssfære, som staten er uberettiget til at invadere. I et liberalt demokrati udøver menneskerettighederne derved en dobbelt funktion. Dels sikrer de - via rettigheder som ytrings- og forsamlingsfrihed - politisk pluralisme, hvorfor den politiske beslutningsproces bliver legitim og gennemskuelig. Dels - og vigtigst af alt - fastsætter menneskerettighederne grænser for, hvad der i selv en legitim politisk

beslutningsproces kan vedtages og gennemføres af tiltag overfor borgerne.

Derimod foreskriver menneskerettighederne ikke en bestemt retning samfundet skal styres i eller indrettes på. De indeholder ikke et endemål, intet utopia. Det er således op til os borgere selv at bestemme, hvordan vi vil leve vores liv, og hvordan samfundet skal oprettes indenfor den ramme, menneskerettighederne opstiller.

Men i FN-regi er de konkrete menneskerettigheder blevet forladt til fordel for et aldeles abstrakt og uforankret rettighedsbegreb. Ved at introducere såkaldt socio-økonomiske rettigheder (til sundhed, en stigende levestandard, bolig m.v.), er fokus ikke længere udelukkende på at forsvare borgernes frihedssfære mod vilkårlige indgreb, men indeholder også en opskrift på, hvorledes samfundet skal indrettes, og dermed netop et utopia. Dette på trods af, at historien gang på gang har vist, at det er umuligt at bibeholde et frit samfund, såfremt staten skal være ansvarlig for stort set alle aspekter af borgernes liv, sådan som de socio-økonomiske rettigheder foreskriver, såfremt de tages for pålydende. Fordi de i praksis gør statens magt total er de socio-økonomiske rettigheder er dermed uforenelige med de klassiske frihedsrettigheder, som det vestlige retsstat er bygget på.

Hertil skal lægges, at FN har alvorlige troværdighedsproblemer på det institutionelle plan. En række islamiske og tredjeverdenslande, der har flertal i FN's Menneskerettighedsråd,

underminerer aktivt FNs bestræbelser på en effektiv beskyttelse af basale menneskerettigheder. Vestlige landes forslag om beskyttelse af ytringsfrihed og religiøs tolerance, samt om undersøgelse af menneskerettighedskrænkelser i lande som Sudan og Sri-Lanka, nedstemmes rutinemæssigt i Menneskerettighedsrådet, der således misbruges til at holde hånden over de værste af FNs medlemsstaters menneskerettighedskrænkelser.

Hvis menneskerettighederne skal reddes, kræver det derfor både et opgør med den eroderende af menneskerettighedsbegrebet, som de socio-økonomiske og kollektive rettigheder er udtryk for, samt erkendelsen af, at FN er en hindring snarere end en bannerfører, når det gælder respekten for basale menneskerettigheder.

Liberalismens falske frihed. Mach skriver: Renere fås liberalismen vist ikke. Som Margaret Thatcher sagde: Der findes ikke noget en sådan ting som et "samfund", der findes individer. Det giver interessante perspektiver, når man udstiller forskellen mellem humanistisk rettighedstænkning og den fundamentalisme, som liberalismen er, når argumenterne køres ud i principper i stedet for at handle om mennesker.

Ultraliberalisten har et ideologisk problem med menneskerettighederne, dels fordi de garanterer alle borgere retten til at stille krav til staten om at sikre en vis levestandard (sikre klæder, hjem og lægehjælp). Dels fordi de betyder, at staten skal blande sig i, hvordan den enkelte borger lever sit liv (ikke leve i fattigdom). Det liberalistiske frihedsideal handler om begrænsning af statens legitime tiltag overfor den enkelte borger. Det er også kernen i rettighedstænkningen og udvikling af moderne retsstat og samfund.

Det humanistiske frihedsideal bygger på det samme tankesæt, og føjer hertil sociale og økonomiske rettigheder. I dette skisma kan der opstå en konflikt, hvor liberalisten vælger ideologisk fundamentalisme frem for menneskeret. Rettighedsbegreber kan i samfundsmæssig praksis konflikte, hvis der skal overføres ressourcer mellem grupper i samfundet for at sikre de basale rettigheder: Hvad gør man, hvis den ene gruppe ikke vil afgive ressourcerne? Hvis staten opkræver skatter for at sikre borgernes basale rettigheder, kan det i sin yderste konsekvens være et brud med liberalismens

rettighedsbegreb, hvis nogle borgere ikke ønsker at betale. Herved kobles rettighedsdiskussionen med en diskussion om den enkeltes ejendomsrettigheder.

Menneskerettigheder skal tilstræbes; det er en proces. Derfor er det misvisende at tale om et utopia.

At hævde, at socio-økonomiske rettigheder er ukonkrete, uforankrede og abstrakte er ganske forunderligt. De er præcis så forankrede i en FN-konvention som de borgerlige og civile rettigheder. Og de efterlader statens borgere med fuld frihed til at vælge måden – og samfundsindretningen – hvorpå de vil sikre rettighederne. Hvorledes kan man ellers tale om fællesskab og demokratiske samfund? Frihed til at bestemme, hvorledes man vil leve sit liv, er jo en illusion, uden fysisk sikkerhed, mad på bordet, ret til uddannelse og til arbejde.

Den lige ret til at vælge at sove under broerne er ikke frihed. Det er liberalismens falske frihedsidé, som netop opstår, når fokus alene er på negative rettigheder: Frihed FRA noget. Fra statslig undertrykkelse, ensretning, tvang og kontrol. Denne frihed forudsætter et demokratisk samfund, der sikrer borgerne rettigheder til at ytre sig, forsamles, organiseres og til at handle og vælge. Men frihedsbegrebet har, som moralfilosofien påpeger, også en positiv dimension: Friheden TIL noget. Den forudsætter et samfund, der skaber velfærd, lighed – og som tilvejebringer mulighed for borgerne til at forfølge livsdrømme, uanset oprindelse og baggrund. Altså skaber rammerne for, at alle borgere får chancen for at opnå den menneskelige frigørelse, der ligger i at skabe betingelserne for ens eget liv.

Socio-økonomiske rettigheder er ikke ensbetydende med, at staten skal blande sig i alt og udgør ikke kernen i den totalitære stat. Hvorfor skulle staten ikke have til opgave at fremme befolkningens vel? Pointen i menneskeretten er, at stater er forpligtede på at fremme de enkelte borgeres rettigheder. Det er kernen i det politiske fællesskab: At finde en måde at leve sammen på, der sikrer fællesskabets udvikling og det enkelte menneskes udvikling, liv og værdighed.

Menneskerettigheder skal tilstræbes; det er en proces. Derfor er det misvisende at tale om et utopia. – Mach

Der er afgørende forskel på de to slags rettigheder. *Mchangama skriver:*

Kære Trine, jeg synes din – ukarakteristiske – usaglige brug af uflatterende adjektiver og slidte klicheer frem for saglig argumentation, demonstrerer, hvor dårlig en sag tilhængerne af socio-økonomiske rettigheder har.

Udover at de beskytter individet mod staten har de klassiske borgerlige og politiske rettigheder nogle helt essentielle karakteristika. De er *universelle* i den forstand, at der ikke er nogen øvre grænse for antallet af rettighedshaverne, idet de blot kræver, at staten skal afstå fra visse handlinger, der også universelle i den forstand, at de gælder for enhver uden hensyn til indkomst eller social status. De er enten *absolutte* – således, at de under ingen omstændigheder kan indskrænkes – eller har form af forbud, der kun under visse på forhånd angivne omstændigheder kan tilsidesættes. De er umiddelbart gældende og dermed justiciable – dvs. de er juridisk anvendelige og kan således pådømmes og beskyttes af domstolene. Endelige er disse rettigheder med få undtagelser omkostningsneutrale, dvs. staten har ingen eller få udgifter forbundet med deres opretholdelse. Hvis de socio-økonomiske rettigheder er ”præcis lige så forankrede” som de borgerlige og politiske rettigheder må de altså dele disse karakteristika, hvilket dog notorisk ikke er tilfældet. Lad mig give et konkret eksempel.

Den helt centrale rettighed i FNs Konvention om socio-økonomiske rettigheder fastslår, at ethvert menneske har ”ret til en levestandard, som er tilstrækkelig for vedkommende selv og vedkommendes familie, herunder passende ernæring, beklædning og bolig og til fortsat forbedring af vedkommendes levevilkår”. Hvordan definerer du ’en rimelig levestandard’? Er det ud fra menneskelige behov – og i så fald en danskers eller en gambianers? Hvordan sikrer man en fortsat bedring af en rimelig levestandard? Hvis din påstand om de socio-økonomiske rettigheder skulle stå til troende, så ville domstole skulle kunne tage stilling til disse spørgsmål uagtet, at der ikke eksisterer noget princip, der kan fortælle om en levestandard er rimelig eller ej. Og på trods af, at en domstol i et liberalt demokrati naturligvis ikke kan give den udøvende eller lovgivende magt detaljerede og bindende instruktioner om hvorledes individer skal opnå en rimelig levestandard. Endnu mere absurd bliver denne ”rettighed” –

hvis den skal forstås, som umiddelbar og juridisk bindende – når den ifølge sin ordlyd så vil give enhver – uagtet hvor rig eller fattig, en ret til en stigende levestandard. Er jeg blevet fyret, eller får jeg ikke en lønforhøjelse i år er mine menneskerettigheder blevet krænket og staten må betale mig ved at tage midler fra andre! Endelig: hvem skal betale, når alle blot læner sig tilbage i forventning om, at deres ”menneskerettighed” til en rimelig levestandard bliver opfyldt?

Når det kommer til universalitet kan vi vel være enige om, at enhver udlænding i Danmark ikke må anholdes uden grund, ikke kan dømmes uden en retfærdig rettergang og ikke må tortureres. Du må så også mene, at enhver udlænding i Danmark – om de har fast ophold eller ej – har krav på skolegang, at blive forsørgt, et arbejde, sundhed og sågar en bolig. Men det er ganske åbenlyst, at det ikke er – og aldrig kan blive tilfældet. For det første har selv danskere ikke en absolut ret til disse goder. For det andet er det klart, at en udlænding uden fast ophold i Danmark naturligvis ikke har et krav på at danske borgere skal forsørge vedkommende – lige så lidt som en dansker uden fast ophold i Mozambique har krav på, at borgerne i landet skal forsørge den dansker, der måtte opholde sig her.

Disse realiteter er grunden til at INTET velstående demokrati i den vestlige verden har forfatninger, der indeholder individuelle og justiciable socio-økonomiske rettigheder. Alligevel har disse lande – hvis styreform er baseret på de klassiske borgerlige rettigheder – i de sidste 200 år rent faktisk formået at forøge deres befolkningers levestandard på dramatisk vis uden sidestykke i menneskets historie. Rent faktisk startede denne udvikling da de borgerlige og politiske rettigheder gav disse landes borgere hidtil ukendt frihed til – alene og sammen med andre – at forfølge deres mål uden undertrykkelse, et forhold jeg skal vende tilbage til i min sidste post.

Er jeg blevet fyret, eller får jeg ikke en lønforhøjelse i år er mine menneskerettigheder blevet krænket og staten må betale mig ved at tage midler fra andre!

– Mchangama

Hvad de socio-økonomiske rettigheder vil sige i praksis. Mach skriver:

Kære Jacob, et par afklaringer: "Forankring" betyder, at de er del af international menneskeret, at stater (kan)

ratificere og tilslutte sig.

Lad mig dernæst sige, at din evne til at dreje til det absurde (eksemplet med at ville klage over manglende lønforhøjelse) ikke bidrager til diskussionen. Det er rigtigt, at vestlige lande er ret valne i forhold til at gøre socio-økonomiske rettigheder juridisk bindende og dermed sanktionér-bare. Vi er ikke uenige i, at der for disse rettigheder gør sig nogle anderledes forhold gældende end ved politiske og civile rettigheder. Men det er ikke et argument for at afvise disse rettigheder, endsige politisere dem, som du gør. Hele visionen om menneskerettigheders universalitet bliver naturligvis udfordret af de magthavere, som de måtte gå imod (diktaturstater, besættelsesmagter, vestlige lande osv). Netop derfor er det så afgørende, at stater forpligter sig på disse rettigheder, så man som borger ikke efterlades ubeskyttet. Rettighederne hører til på niveauet over denne politisering! De blev netop i sin tid formuleret på basis af en – måske aldrig realiserbar – vision om fred, værdighed og retfærdighed for alle verdens borgere.

Endelig: Dit eksempel med 'en udlænding uden fast ophold i Danmark' er et rigtig godt eksempel på en af forskellene mellem politiske og socio-økonomiske rettigheder. Kravet om socio-økonomiske rettigheder henhører til den stat, hvori man bor/har statsborgerskab. Det gør dem ikke mere abstrakte eller mindre universelle.

Som du rigtigt nok påpeger, er der stor forskel på de to rettighedstilgange (ligesom der er forskel på socio-økonomiske rettigheder og borgerløn, som du åbenbart forveksler). Hvor de traditionelle menneskerettigheder har været *standardskabende* for mange samfund, er de socio-økonomiske rettigheder *standardfremmende*. Der er, som jeg skrev tidligere, tale om en proces - ikke noget absolut. Det er evident, at traditionelle frihedsideal, som beskytter borgeren i forhold til staten, er justiciable på en anden måde end de socio-økonomiske menneskerettigheder. Det gør imidlertid ikke de socio-økonomiske menneskerettigheder uanvendelige. Det er heller ingen overraskelse, at "en rimelig levestandard" er vanskelig at definere som noget absolut. Der er forskel på hvorledes vi ser på det i Danmark og i Gambia. Det gør termen "kontekstafhængig",

ligesom dommen i de klassiske menneskerettighedssager "følger med tiden".

Det efterlader følgende principielle spørgsmål. 1) skal socio-økonomiske menneskerettigheder være justiciable? 2) hvis ja, hvad skal lægges til grund for domstolens vurdering af eventuelle sager?

I det første spørgsmål må der skelnes mellem lov og menneskerettigheder. FNs Menneskerettighedserklæring er ikke juridisk bindende for en stat med mindre den er indføjet i statens love. Herved gøres det ulig meget lettere at definere sociale standarder og det argument du fremfører om danske vis-a-vis gambianske standarder svækkes betragteligt. I Danmark har vi en sådan lov, således at den Europæiske Menneskerettighedskonvention *skal* indkorporeres i dansk lovgivning. Ligeledes er der mulighed for at prøve en sag ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Hvis sociale rettigheder var en del af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ville jeg mene, at den samfundsmæssige konvergens ville være stor nok til, at regler ville være justiciable – altså, at de europæiske lande er så ens, at de ved domstolen kan holde hinanden fast på hvad standarden burde være. Tilsvarende kan etableres regionalt andre steder i verden.

Tilbage er, hvad der skal lægges til grund for juridisk vurdering af sagen. Et udgangspunkt kunne være, at ny lovgivning ikke må forringe menneskers sociale og økonomiske vilkår. Derved gøres rettighederne justiciable. Lad mig give dig to tænkte eksempler:

1) Et u-land har underskrevet en handelsaftale med EU, hvori EU kræver, at u-landet skal skærpe sin patentlovgivning, så det ikke bliver lovligt at importere (billig) kopimedicin. Dette vil forringe adgangen til medicin i u-landet og forringe borgernes socio-økonomiske rettigheder betragteligt.

2) I et samfund ejer staten en række ejendomme, der er bygget for at tilgodese fattige menneskers behov for boliger. På et tidspunkt beslutter et politisk flertal, at boligerne skal privatiseres. En række beboere har så få penge, at de ikke er i stand til at købe boligerne selv og i stedet sælges de som investeringsobjekt til en investor. I sådanne tilfælde ville socio-økonomiske rettigheder sikre, at beboernes hjem ikke måtte gøres til genstand for spekulation og tvinge dem fra hus og hjem.

Samtidig skal rettighedsbegrebet som sagt opfattes som standardskabende, hvilket betyder, at

borgere skal kunne bruge det til at diskutere fordelingsmæssige aspekter i det samfund, de lever i. Denne del er følgelig ikke justiciabel som ovenstående.

Endelig: At liberale demokratier har opnået at skabe udvikling for deres borgere understøtter ikke din påstand om, at socio-økonomiske rettigheder er ødelæggende. Tværtimod. De socio-økonomiske rettigheder omfatter retten til frihed fra fattigdom, retten til at organisere sig i fagforeninger, ret til undervisning, ret til hvile og fritid, ret til en levefod, der sikrer klæder, bolig og lægehjælp. Det er eksempelvis gennem disse kampe, at fagbevægelsen i europæiske lande har bidraget til ideen om et europæisk velfærdssamfund – og det er hele tiden målestokken for disse liberale demokratier, om de kan bringe folk ud af fattigdom (derfor har man fastlagt de officielle fattigdomsgrænser).

Kunne man forestille sig et kontekst- og kulturafhængigt og relativt forbud mod tortur?

– Mchangama

De socio-økonomiske rettigheder er en elitær utopi. Mchangama skriver: Jeg drejede bestemt ikke de socio-økonomiske rettigheder i en absurd retning, jeg tog dem blot for pålydende. Min fortolkning følger

klart af rettighedens ordlyd, hvis den skal forstås som en rettighed. Men jeg kan nu forstå, at du rent faktisk anerkender, at der er afgørende forskel på borgerlige og politiske rettigheder og socio-økonomiske ditto. Du erkender nu, at de sidstnævnte hverken er absolutte, universelle eller justiciable i gængs forstand (hvis blot resten af menneskerettighedsbevægelsen besad samme intellektuelle ærlighed!) Men uden disse egenskaber er menneskerettigheder meningsløse. Hvordan kan en relativ, kontekstafhængig og ikke-justiciabel rettighed udgøre en håndgribelig rettighed, som ethvert menneske har krav på at få respekteret? Hvis det samme gjorde sig gældende for de borgerlige og politiske rettigheder ville de intet være værd. Kunne man forestille sig et kontekst- og kulturafhængigt og relativt forbud mod tortur?

At du kan affeje det forhold, at de vestlige lande har udryddet absolut fattigdom ved hjælp af borgerlige og politiske rettigheder uden anvendelse af socio-økonomiske rettigheder er ubegribeligt. Særligt når det tages i betragtning, at de lande der har forsøgt sig med socio-økonomiske rettigheder ikke blot er blevet fattige men tillige totalitære og undertrykkende - som Cuba, Sovjetunionen (hvis forfatning inkluderede socio-økonomiske rettigheder), og Venezuela under Chavez er på vej til.

Når du siger, at menneskerettigheder skal hæves over politiseren så er det jo lige netop, hvad de borgerlige og politiske rettigheder har opnået. Der er vel ikke et parti i folketinget der ville pille ved disse. De er ukontroversielle fordi der er politisk konsensus om, at de udgør det liberale demokratis spilleregler. De sikrer mod kommunistiske, fascistiske og fundamentalistiske regimer, men om landet skal være en velfærdsstat eller en minimalstat afgør de ikke.

De socio-økonomiske rettigheder er derimod per definition politisk kontroversielle. Og dine forslag omkring hvordan disse rettigheder skal gøres til lov – som er klassisk socialistisk tankegods - demonstrerer dette til fulde. Hvorfor skal borgere i statsejede boliger stilles bedre end dem, der må gå fra privatejede hus og hjem på grund af en krise eller fyringer? Hvad med de millioner af mennesker, som i fremtiden vil lide af sygdomme og måske dø fordi den tvungne kopimedicin medfører færre investeringer i ny medicin? Positive rettigheder, som de socio-økonomiske, involverer ALTID valg mellem forskellige prioriteter, ønsker og krav, der ikke alle kan opfyldes. De må derfor afgøres efter fuldstændig vilkårlige principper - i praksis: politisk gunst - der ikke er en retsstat værdig. Dine eksempler på justiciabilitet er derfor intet andet end skabelsen af en række privilegier for en vilkårlig udvalgt samfundsgruppe, som i din optik fortjener særbehandling i forhold til andre. Det er et fundamentalt opgør med den måske væsentligste menneskelige opdagelse, nemlig den formelle lighed for loven, som er det bærende princip for de borgerlige og politiske rettigheder.

At skelne mellem *menneskerettigheder* og *staters love*, som du gør, er en fundamental underkendelse af, at de borgerlige og politiske rettigheder i hundreder af år har udgjort selve fundamentet for al lov og ret. Menneskerettighedernes historie begynder således IKKE med FN. De borgerlige og politiske rettigheders store styrke er, at de ikke er udtænkt

af noget eller nogen mennesker. De er resultatet af en spontan retsorden, der over mange hundreder af år og generationer – men baseret på en række fundamentale principper – har udviklet sig både i takt med og som resultat af konkrete menneskelige erfaringer med hvilken basal samfundsindretning, der er nødvendig for ikke blot at sikre mennesket mod tyranni, men også for, at mennesket kan skabe velstand og fremskridt. De socio-økonomiske rettigheder derimod er resultatet af bevidst menneskeligt design udtænkt af en lille elite (fra de tidligere socialistiske stater) og løsrevet fra enhver konkret erfaring. De er udtryk for menneskets drøm om at kunne indrette det perfekte samfund, hvor den menneskelige fornuft sætter naturens love ud af kraft. Men som alle utopier, hvor mennesket blindt sætter ideerne før virkeligheden, er de socio-økonomiske rettigheder vejen til trældom.

Afskaffelse af de socio-økonomiske rettigheder vil sende et politisk signal om, at stater kan botanisere i Menneskerettighederne samt at (ekstrem) fattigdom er acceptabelt.
– Mach

Ingen rettigheder er naturlige – alle blev skabt politisk. Mach skriver: Du lyder nærmest som om, at politiske rettigheder er gudgivne, 'spontane' som de er - i modsætning til de socio-økonomiske, der er udtryk for 'socialistiske staters elite'.

Sandheden er, at Vorherre intet havde med det at gøre (det siger jeg som socialist og som tilhænger af sekulært demokrati). Hele rettighedsregimet kom til som resultat af en politisk proces, der fandt sted mellem staternes eliter. At socio-økonomiske rettigheder til tider behandles mere stedmoderligt skyldes en bekymring (hos eliterne i alle lande, samt generelt i de vestlige lande/i-landene) for rækkevidden af at erkende et ansvar for, at folk ikke lever i den mest ødelæggende fattigdom. Det er en af de forskelle, der er på de to typer af rettigheder. Men

for alle menneskerettigheder gælder, at de er folkenes værn mod magtfulde eliter.

I din argumentation for, at socio-økonomiske rettigheder skulle være (særligt) kontroversielle gør du i øvrigt en stor ting ud af noget alment anerkendt. Jeg har allerede nævnt, at socio-økonomiske rettigheder har været standardfremmende – som du kan læse i grundbøger om emnet – og det er de ikke blevet uden uenighed. For virkeligheden foreskriver, at socio-økonomiske rettigheder er noget, der skal tilstræbes gennem en politisk proces. Denne proces er - som du selv rigtigt påpeger - vanskelig af flere grunde.

Men tilbage til udgangspunktet: Din politisering af menneskerettighederne er klassisk borgerlig argumentation. Men socio-økonomiske rettigheder ER anerkendte universelle rettigheder. Din ambition er at fjerne dem. Hvorfor skulle verdenssamfundet pludselig – i en verden med stor strukturel og magtmæssig betinget fattigdom og undertrykkelse – afskrive en hel blok af rettighedsfundamentet som ubrugelig og ikke-universel? Det vil være vejen til Menneskerettighedernes endeligt og til kaos. Til dét formål skal der leveres bedre argumenter.

Når vi alligevel diskuterer, om de skal bevares eller ej, så er svaret selvfølgelig ja. De eksisterer i FN-regi. Afskaffelse vil sende et politisk signal om, at stater kan botanisere i Menneskerettighederne samt at (ekstrem) fattigdom er acceptabelt. Dertil kommer, at rettighederne kan bruges til at fastholde den politiske og økonomiske elite på kravet om, at (ekstrem) fattigdom er uacceptabel og skal bekæmpes gennem daglig politik. Fraværet af en levelfod, der er tilstrækkelig til at sikre passende ernæring, beklædning og bolig, er destruktiv. Mennesker dør af det (i strid med retten til liv). Det er, hvad jeg beder dig om at undlade at politisere – selvom resten af diskussionen jo i sagens natur er ganske politisk.

Menneskerettighederne under ét udfordres løbende. Naturligvis, de er jo et udtryk for (forandring af) magtforhold. Det gælder således også politiske rettigheder, desværre endog i demokratier. Se blot diskussionen om dødsstraf, brug af tortur, ytringsfrihed, især bragt frem af borgerligt-liberale partier. Terrorpakker har siden 11.9.2001 systematisk indskrænket den enkelte borgers frihed og anfægtet ideen om en retsstat.

Lande er, som du selv fremhæver, kun forpligtede, hvis de indskrifter respekt for (FN's) Menneskerettigheder i grundloven eller love. Men

du nævner ikke, at HVIS en forfatning bekender sig til bestemte rettigheder er det oplagt for landets politikere at efterleve dem ved at lave lovgivning, der udmønter dem i praksis (f.eks. straf for at begrænse ytringsfriheden, love om anklagedes rettigheder og retssagers afholdelse osv.) Udmøntning af socioøkonomiske rettigheder til politisk praksis kan netop ske via lovgivning, jf. de eksempler jeg gav ovenfor. I den forbindelse er det lidt forstemmende, at du ikke anerkender, hvorledes en række stater, inkl. Danmark, er indrettet i dag. Mener du i fuld alvor, at Danmark ikke er en retsstat, fordi der udbetales SU og vi har en lejelov? Disse ting er nemlig, med dine ord ”skabelse af en række privilegier for en vilkårlig udvalgt samfundsgruppe”, der får særbehandling i forhold til andre. Med mindre idealet er et samfund, hvor alle tager vare på sig og sine, synes jeg med al respekt at du har argumenteret dig ud på tynd is.

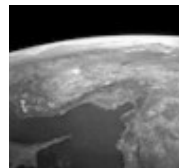
Ja, økonomisk og social fremgang i industrialiserede lande bunder i stort omfang i borgerlige frihedsidealer – men den er også udtryk for de landvindinger, som er opnået gennem klassekamp og dens indbyggede kamp mod elitens privilegier. Bærende for dette har været ønsket om at udrydde fattigdom, og visionen om ret til et anstændigt liv baseret på et minimum af velstand og ret til medbestemmelse.

Om fattigdom kan udryddes uden socioøkonomiske rettigheder: Historien viser, det er muligt at komme langt. Danmark er et godt eksempel. Det skyldes til dels nævnte klassekamp. Men det betyder ikke nødvendigvis, at borgerlige rettigheder vil være nok i alle lande. I flere tilfælde vil socioøkonomiske rettigheder være mere håndgribelige, når det gælder om at bekæmpe fattigdom. Væsentligst af alt er, at retten til ikke at skulle leve et liv, med underskud af ernæring og husly er en absolut værdi i sig selv.

Lad mig til sidst påpege, at der ikke er en konstateret sammenhæng mellem dét at fastholde socioøkonomiske rettigheder og at lande er blevet fattigere. Overtrædelse af borgerlige rettigheder betyder heller ikke, at et land ikke kan udvikle sig hurtigt og forbedre levestandarden. Blandt de stater, der har udviklet sig hurtigst i verdenshistorien, er Sovjet under Stalin, Sydkorea under militærdiktaturet og nu Kina, der undertrykker en række borgerlige rettigheder.

Socio-økonomiske rettigheder er – når de som andre principper ikke anvendes fundamentalistisk – vejen til at give flest mulige mennesker muligheden for at vælge frit. En

klassisk frihedsdyd, som i Danmark kun efterhånden venstrefløjens forsvarer omhyggeligt.

Dette er tredje del i en serie. Debatten fortsætter med et nyt emne.